

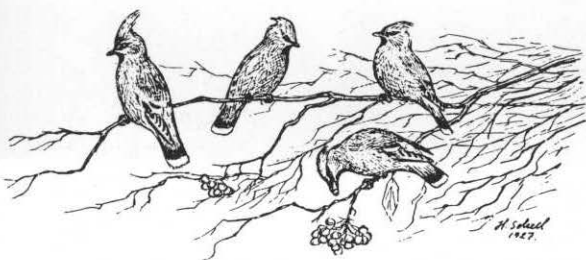
gangsfarver, horisontbuens pragtskær flammer fra dens halevifte: harpiksgult over ildrødt – og på vingefjerene går den samme skala igen, indtil et smalt hvidt bælte snehvidt flyder som måneflod over de rosa fjer *Svend Fleuron* (8).

Det lyder som hundrede bittesmå fløjtekedler fra rønnens krone, et rodsammen af spinkle »sirr-sirr« *Torben Nielsen* (9).

R. C. Mortensen, Sidensvansen (10).

LITTERATUR: (1) 451 103; (2) 165 30, 1936,115; (3) 281b 14; (4) 260 1909-10,263; 160 1906/24:2251 (1951); (5) 692 26/12 1951; (6) 910e 116f; (7) 578 65f; (8) 222æ 137; (9) 628b 8; (10) 568 64-66.

Silkehaler tegnet af H. Scheel til C. Weismann: Fra de store Skove, 1927.

Irisk, *Carduelis*

GRØNIRISK, *Carduelis chloris*, har gråbrun overside med grønligt skær og gulgrøn underside. Alm. ynglestandfugl ved bebyggelser, alm. træk- og vintergæst.

TORNIRISK, *Carduelis cannabina*; brun overside, sorte sving- og halefjer med lyse kanter, hvidgrå hage med gråbrune pletter og rødlig underside. Meget alm. yngletrækfugl i åbent land, således på jyske heder.

– Danmarks Dyreverden 8, 270-73, 280-83.

Irisk, ældre nydansk irske, fra tysk iritsch, irske jf. sønderjysk *itsken* (1); af uvis oprindelse, måske beslægtet med tysk erle 'elletræ' (2); *idesk* SVJylland (3), *idisk* Hads h. (4).

GRØNIRISK 1852ff (5); *grønfinke* o. 1700 (6);

svenke, *svenskirisk* 1756ff (7) er lydord efterliggende fuglens varselsskrig eller lokkekaldet, der lyder som fra en vanddråbe på et varmt komfur (8), men bliver ofte sat i forbindelse med svenskerne: »Et godt navn fordi en tankeforbindelse mellem svensk flag og gul farve hjælper til at huske et af fuglens bedste kendetegn, to smalle gule vingestriber; de er ofte så skinnende gule og sidder sådan, at det ser ud som om vingerandene er forsynet med et par messingskinner« *Erik Bertelsen* (9); *smørfugl* ØJylland 1885 (10), *guldspur* Københavns Frihavn 1937 (11); *umoden kanarie-fugl*, sangen kan ligne kanarieflugens (12).

TORNIRISK 1852ff (5); yngler i bl.a. tjørnekrat; *hampfinke* o. 1700-1828 (13), den holder meget af hampens frø, jf. *hamp(e)fugl* 1802 (14); *sidserønnike* 1763ff (15); *gråirisk* i efterårs- og vinterdragt, *rødirisk* i forårs- og sommerdragt 1852ff (17), jf. *rodtop* 1829 (18), *rødspurv* Thy (19), *røjælpe* Bornholm 1856 (20); *hedeirisk* (21), *rapsfugl* Langeland (22), den æder rapsfrø. »En af vore mest yndede stuefugle« (1852; 23).

GRØNIRISK: De tykke hanner [sidder] med deres gule svingfjer og knirker værdigt i æbletræerne over staudebedet. Trillebørfuglene kalder vi dem efter deres melodi. Nette folk, men der er noget tungt og umusikalsk over dem. Når de om vinteren i fordringsløs grågrøn forstunifform hakker hyben foran vinduet i kabinettet siger de ikke et muk, og det klæder dem *Valdemar Rørdam* (24).

TORNIRISK: Det er sådan en bristende sprød lille stemme, som om den var glad til rigtig at kunne sige det, eller måske dens lille hjerte er i stadige svingninger fra én stemning til en anden – der er aprilsvøj i dens sang *Knud Hee Andersen* (25). Tornirirken med karmindråben på sit grå bryst gynger på en af trådene og synger melodisk ... en skær, fjern og luftig poesi! (a); den lille tornirisk med bloddråben på sit bryst sang sin vemodige, melankolske vise (b) *Svend Fleuron* (26).

Valdemar Rørdam, Torn-irisk (27); J. Blicher-Clausen, Visen om hr. og fru Irisk (28); Peter Ommerbro, Irirken (29).

LITTERATUR: (1) 212c 4,245; (2) 626 178; (3) 160 1904/27:2694 (1884); (4) 946 32,1939,44 (1870'erne); (5) 451 212f; (6) 170 1909,62; (7) 860 21; 693b 1,628; 170 1909,65; 659 9,648; 451 212; (8) 438 47; 82 120; (9) 56g 25f; (10) 794 3,158 (Tåning); (11) 169 4,254; (12) 692 7/3 1952; (13) 659 7, 806; 141d; (14) 903 2,514; (15) 98e 69; 169 3,1930-31,147; 785 225; (17) 451 213; 683b 87; 501b 151; 785 225; (18) 903 5.2, 155; (19) 388

En flok grønirisker i flugt. BIOFOTO/Arthur Christiansen.

(o.1925); (20) 3 59; (21) 169 4,1937,212; (22) 388; (23) 451 214; (24) 753x 26f; (25) 16c 71; (26) a 222f 74; b 222r 36; (27) 753x 31-34; (28) 70c 43-49; (29) 657b 55.

Stillids, *Carduelis carduelis*

Farveprægtig finke, som ikke kan forveksles med andre af vore fugle. Hovedet har felter med mørkerødt, hvidt og sort, ryggen er brun, svingfjere sorte med gule og hvide pletter, undersiden grålig. Ret alm. ynglefugl.

– Danmarks Dyreverden 8, 273-76.

Stillids, ældre nydansk (1600-t) stigelids, stiglitz, stillitz, via tysk fra fuglens lydeefterlignende slovenske navn ščegljec, polsk har szczygiel; lokkeråbet er et dæmpet »stig-lit« (1); *stallisk Ærø* (2), omtydet til *stenliske* o. 1700 (3); *burrestillids* o. 1700ff; Han h. (4), den sidder gerne og pikker frø i burre o.a. kurvplanter, jf. *tidsselfinke* Svendborgegnen (5); *rødhætte* Egebjerg Odsherred 1883 (6), *piphans* Sjælland 1886 (7).

Stemmetydning: til Berlin! til Berlin! (Samsø; 8). Den kan dresseres til adskillige kunststykker »såsom at hejse sin æde og drikke op til sig i små kar, at fyre små kanoner af, stå skildvagt, anstille sig som død, o.s.v.« (1809; 9).

LITTERATUR: (1) 626 383f; (2) 388 (o. 1925); (3) 434 4,124; (4) 434 1,304; 287b; (5) 141d; (6)

Stillidser søger tidsselfrø. BIOFOTO/Arthur Christiansen.